СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 73. Джерзі Сити, Н. Дж., четвер 30-го березня 1939. No. 73. Jersey City, N. J., Thursday, March 30, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ ФАРМЕРІВ І МІСТА

ВАШИНГТОН. — В конґресі розігралась боротьба поміж представниками фармерів і міста, коли прийшло до дискусії над ґрішми, призначеними на поправу фармерства. Конґресмени забули зовсім про свою партійну приналежність, а думали про інтереси тих округів, які їх вибирали. Представники міських інтересів перемогли, із загальної суми поверх одного біліона долярів, призначених на ріжні функції американського фармерства, обтято 250 міліонів призначених на підмогу фармерам. Представники фармерства обіцяли відімстится, коли прийде дискусія над ґрішми призначеними на „Доблю Пі Ей".

ПРЕЗИДЕНТ ПОРУЧАЄ СУБВЕНЦІЇ НА ЕКСПОРТ БАВОВНИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт запропонував конґресові ухвалити гроші, на початок 60 міліонів долярів, на субвенції для експорту бавовни, якої в Америці є 11 міліонів балів надвишки. Колиб це ухвалено, експортери моглиб продавати бавовну за границею по значно нижчій ціні, а уряд покривав би страту.

УРЯД ЗАТВЕРДИВ БУДОВУ ДВОХ ВОЄННИХ КОРАБЛІВ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт затвердив пляни будови двох воєнних кораблів, що матимуть містоти по 45,000 тон кожний. Це будуть два покищо знані найбільші кораблі на світі і коштуватимуть 90 міліонів долярів кожний. Запитаний на пресовій конференції президент Рузвелт сказав, що причиною цеї будови є це, що Японія також тихцем будує якісь величезні кораблі, про які вона нічого не зрадила перед світом. До будівельних японських доків не вільно чужинцеві підійти на 15 миль, а робітникам, що там працюють, теж не вільно опускати цеї зазначеної околиці.

УХВАЛИЛИ БУДОВУ МОСТУ З БЕТЕРІ ДО БРУКЛИНА.

НЮ ЙОРК. — Міська рада по довгих і гарячих дебатах остаточно ухвалила будову мосту, що вестиме з Бетері Парку, в долішній частині Ню Йорку, до Бруклина. Міст цей коштуватиме 41 міліонів долярів, а будова його тревати ме трохи менше як три роки.

ЩЕ ОДИН СУДОВИЙ СКАНДАЛ З СУДДЕЮ МЕНТОНОМ.

НЮ ЙОРК. — Апеляційному судді Ментонові вже закинула лава присяглих два карні проступки, на які суддя Ментон заявляв, що „невинуватий". Тепер один банкир Лоч, якого теж обвинувачувано, що той платив Ментонові хабарі, признався до вини і обіцяв сказати цілу правду і тим обвинуватити Ментона.

ОСКАРЖУЮТЬ КОМІСАРІВ ЗА ЗАСМІЧУВАННЯ МІСТА.

НЮ ЙОРК. — Міський комісар санітарних відносин, Кері, і публичного здоровля, Джан Райс, знайшлися в прикрім положенні, коли на оскарження промадянських орґанізацій арештовано їх в суді дільниці Квінс, куди вони удались, щоб дати свої зізнання. Громадянські орґанізації закидали їм, що вони в пятьох місцях Ню Йорку, куди їх департаменти висилають міське сміття, забруджують і занечищують околиці. Після арештування їх зараз випустили. Та правдоподібно, що це поможе і вони перестануть занечищувати певні дільниці, а сміття будуть вивозити деинде.

РЕПУБЛИКАНЦІ ЗРОСТАЮТЬ В СИЛІ.

НЮ ЙОРК. — Бюро публичної опінії Гелопа, подало до відома, що впливи Републиканської Партії далі зростають і що тепер більше ніж половина громадян, яких випитували аґенти Гелопа заявилась за Републиканську Партію.

АВТОМАТИЧНІ „ПОЛІЦАЇ".

НЮ ЙОРК. — Рада безпечної вуличної комунікації обговорювала можливості впровадження на вулиці міста штучного „поліцая", який при помочи радія буде контролювати вуличним рухом. Також обговорювано можливість впровадження голосників по вулицях, які зо зміною світла напоминати будуть шоферів, що треба робити.

БУДУТЬ ОПОДАТКОВУВАТИ ДЕРЖАВНІ БОНДИ.

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт розглядав зо своїми дорадниками можливість оподаткования державних бондів. Він вже був давніше за таким оподаткуванням, але на перешкоді тому стояли певні конституційні заборони. Тепер, коли найвищий суд позволив оподатковувати пенсії державних урядовців, президент є переконання, що усунено теж причину до оподаткования державних бондів.

„ДУЧЕ" ОСТЕРІГАЄ ФРАНЦІЮ

Радіова фотографія Мусолінія підчас його промови на святі 20-ліття фашизму в Італії, коли він подав умовини, на яких він готов говорити з Францією про мир.

170 МОСКОВСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ З ОРДЕРАМИ.

В Кремлі в Москві удекорував Мих. Ів. Калінін 170 совєтських московських письменників орденами. Між удекорованими є Вересаєв, Пришвін, Ляшко, Міхалковий, Алігер, Долматовський, Ол. Толстой, Катаєв, Павленко, Вітте, Евг. Петров, Сергеєв-Ценський і інші. Більшість з них европейській публиці взагалі невідома. — Звертають увагу, що між „орденоносцями" нема Бабеля, Олеші, Пастернака, Еренбурґа, Пільняка, Демяна Бедного й Безименського. — Багато з нагороджених ордерами такі, що відомі тільки секретареві „Союзу совєтських письменників".

СТУДЕНТИ УНІВЕРСИТЕТУ ЗА НЕВТРАЛЬНІСТЬ.

Торонто. — Тут відбувся „парлямент" студентів місцевого університету, і між іншими ухвалами вирішили, що на випадок війни, в якій Британія буде вмішана, Канада повинна заявити повну невтральність. Двох професорів брали участь у дебатах на ту тему. В дебатах над війною замічено, що коли Канада ввійде у війну, ця війна відбуватиметься в користь самолюбних, імперіялістичних інтересів Британії, а не за демократію. Це заявив сам „президент" студентського парляменту, І. Зусман, жид.

НЕ ВІРИТЬ У ВІЙНУ В ЕВРОПІ.

Париж. — Канадійський кардинал Віленеф заявив при всіданні на корабель у Гаврі, що він не вірить у війну в Европі, бо, мовляв, народи Німеччини й Італії не хочуть війни, а диктатори перемагають лище тактично вимушувань.

НАЇЗД НА ТРИ СИНАГОГИ.

Торонто. — Місцева поліція виконала наїзд на три жидівські божниці, у яких відбувалась пятнка. Напитки сконфісковано а шістьох відповідальних осіб покарано пізніше на суді.

СОЦІЯЛІСТИЧНИЙ ОБЛУДНИК ПРО УКРАЇНСЬКУ СПРАВУ.

Старий французький соціялістичний облудник і шкідник франц. нац. політики б. премієр Леон Блюм (жид з походження) щераз задеклярував себе як завзятий ворог українців.

Про те приносить згадку „Курієр Польскі", що друкує розмову з Блюмом був. польського міністра Барановського. В тій розмові Блюм виступив проти Німеччини, Італії та проти українців, а гарячо в обороні Совєтів і Румунії.

„Якщо йде про мою думку про ролю Польщі в майбутньому — говорив Блюм, — то вважаю, що наш (тобто Франції) алянс з Польщею має першорядне значіння для Франції й Европи. Отже маймо надію, що наші взаємини вирівняються і вже видна є поправа".

„Щодо української справи, то я переконаний, хоч я тепер не є членом уряду, що не може бути мови про незацікавлення Франції в тому напрямі. Я навіть певний, що в разі конфлікту із Росією, Польщею й Румунією з одної сторони, а Німеччиною з другої, Франція чинно заангажується в того роду конфлікті".

„Франція чинно заангажується в того роду конфлікті" — каже Блюм. Розуміється, заангажується як союзник Совєтів проти Німеччини... в українській справі. І не стидно старому соціялістичному грішникові таке говорити. Цеж ніщо інше, як заперечування українцям права на самоозначування народів, яке українцям признали бодай теоретично самі большевики („аплоть до атделенія"!). Соціяліст Блюм бажає собі, щоб підсовєтські українці далі стогнали в московському ярмі! („Новий Час").

ЯК УСУНУТИ КИСЛОТУ МОЛОКА?

Коли молоко почне вже киснути, то його можна ще привернути до первісного стану, коли додасться до нього трошки соди.

РЕФОРМА ПРАВОПИСУ У ФРАНЦІЇ.

У Франції виринає справа реформи правопису. Французи в цій справі дуже обережні. Тепер обовязуючий правопис залишається без змін від 1835-го року, бо його устійнила своєю повільною працею Французька Академія від 1694. року до 1935-го. Вправді в 1904. році появилися сильні тенденції до реформи, а міністр освіти (Аристид Бріян бувним тоді!) покликав у тій цїли окрему комісію мовознавців, але протести так посипалися, що Бріян цілу справу велів сховати „ад акта". Тепер Альберт Доца у місячнику „Ле Франциз модерн" пропонує реформу, а зокрема, щоб усунути анахронізми й дивацтва та т. зв. ґаланасні форми. Цю реформу малаб перевести Французька академія при співучасти вчених, письменників і видавців.

ЗА ОБРАЗУ ПОЛЬСЬКОГО НАРОДУ.

Суд у Чорткові підчас виїздної сесії в Заліщиках засудив Петра Михайлину, абсольвента гімн., з Винятинець на 1 рік вязниці; Василя Підгірного з Сенькова на 2 тижні арешту, а Мих. Лукинишина з Совосілки Костюкової на 6 місяців вязниці. Всім тим українцям закидали образу польського народу.

ТАЛМУД ПО ПОЛЬСЬКИ.

Підчас нарад над проектом буджету міністерства справедливости у варшавському соймі посол Щепанський заапелював до міністра, щоб признав деяку суму на кошти видання по польськи талмуду як жидівського національного права. З талмуду буде можна довідатися, якими нормами й етичними засадами кермується жидівський нарід.

ТВОРИ ШАЛОМА АЛЕЙХЕМА ПО УКРАЇНСЬКИ.

У Москві приготовляються до святкування на честь жидівського письменника Шалома Алейхема. Мають вдадити велику літературну академію, в якій візьмуть участь представники совєтських письменників. Твори Шалома Алейхема мають видати в перекладах по українськи, московськи, білоруськи й ґрузинськи.

НІМЕЧЧИНА ХОЧЕ ДАТИ ЧЕСЬКІ ПОСОЛЬСТВА СЛОВАКАМ.

Берлін. — Німецький уряд задумує надати доми бувших чеськословацьких посольств словацькому урядові.

Сподівається, що цей крок поставить у клопотливу позицію уряд Америки.

ПЕТРУШКА ЛІЧИТЬ.

Петрушка добра не тільки на приправку. Юшка з петрушки помагає, коли здує, або наладуть кольки. Тож держіть дома петрушку у запасі, як лікарство.

КАСТЕЛІ.

У Швайцарії помер у 55-му році життя повістяр і новеліст Олександер Кастелі. Кастелі звертав увагу на життя великих міст, на світ багатства й забав.

НЕ МОЖУТЬ ПОГОДИТИСЬ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ

БУДАПЕШТ. — Переговори, які велися між представниками Словаччини і Мадярщини у справі границь між Карпатською Україною і теперішньою Словаччиною, не довели до згоди. Їх перервано, бо словацькі делегати прийшли до переконання, що тут не йде про переговори, а тільки про мадярський диктат. Делегати вернули до Словаччини. Бої на границі продовжуються. Є вбиті й ранені по мадярським і словацьким боці.

ДОМАГАННЯ МАДЯРІВ.

БУДАПЕШТ. — Пишуть, що Мадярщина хоче забрати від Словаччини простір, що входить в глибину теперішньої Словаччини на 51 миль від теперішньої границі з Карпатською Україною. Це ослабилоб Словаччину до цеї міри, що вона булаб змушена з економічного боку злучитись „добровільно" з Мадярщиною.

ЩО КАЖУТЬ СЛОВАКИ?

БРАТИСЛАВА. — Словацьким делеґатам, що їздили на переговори до Будапешту, дано приказ не відступити Мадярщині „ні пяди словацької землі". Делеґати подають, що Мадярщина рішучо домагається задержання цієї території, яку заняло тепер мадярське військо, а також смугу між Ужгородом і Ужоком в Галичині, щоб ще і тут мати спільну границю з Польщею, а також і важний залізничий шлях, який має особливе значіння на випадок війни. Ходять поголоски, що дальші переговори будуть ведені в Мінхені, та що Німеччина стане „мирним суддею".

ПОЛЬЩА ДАЛІ МАНІФЕСТУЄ.

ВАРШАВА. — Ціла Польща перемінилась в один маніфестаційний табор. Всюди ухвалюють врочисті резолюції в справі її оборони. Рада міста Варшави ухвалила, що в хвилі, коли „пруська рука хоче загарбати усте Висли", Варшава покаже, як вона вміє боронити Польщу.

СЛУХАЙТИ ПІЛСУДСЬКОГО!

ВАРШАВА. — Так наказує ген. Скварчинський. І пригадує, що Пілсудський завжди радив числити тільки на власні сили. А ті сили, пише генерал, Польща вже виявила нераз у своїй історії, між іншим і під Ґрунвальдом, коли розбила прусаків.

НІМЕЧЧИНА ОСТЕРІГАЄ ПОЛЬЩУ.

БЕРЛІН. — Майже офіційно передано Польщі цілком явно осторогу, щоб вона не дала себе втягнути до протинімецької акції, бо це матиме для неї катастрофальні наслідки. Кажуть, що це зроблено на те, щоб остерегти польського міністра заграничних справ Бека, що їде на наради до Лондону.

НЕВІДПОВІДНА ПОРА.

ДАНЦІҐ. — Німеччина наказала націстам в Данціґу припинити протипольську акцію і ждати на більш відповідний час, коли буде можна прилучити Данціґ до Німеччини без війни.

БОЛЬШЕВИКИ ЗНЕВІРЕНІ.

МОСКВА. — „Правда" не вірить в те, щоб можна було зліпити протигітлерівський фронт. Англія і Франція поступають нещиро. Хотілиб пришпилити Гітлера чужим коштом.

ЮГОСЛАВІЯ НА ЧЕРЗІ.

ЗАГРЕБ (Хорватія). — В Югославії вже й уряд бачить, що так далі бути не може, бо з державою, що є державою сербів, хорватів і словінців, готово статись те саме, що сталося з державою чехів, словаків і українців. І тому сам уряд розпочав переговори з хорватським селянським провідником Володимиром Мачеком, щоб піти на уступки і дати Хорватії великі автономні права. Дехто боїться, що це вже запізно.

НОВИЙ КАБІНЕТ В ЛИТВІ.

КОВНО. — Литва переходить також крізу, головно через втрату Мемеля. Тепер влада опинилась в руках кабінету „народнього скупчення", на чолі з генералом Черніюсом.

„БОЛЬШЕВИЗМ ПОБИТИЙ".

РИМ. — Так схарактеризував Мусоліні здачу міста Мадриду. Заявив, що війна в Еспанії вже закінчена. Ген. Франко виграв, а большевизм зістав розгромлений. Таке саме, казав Мусоліні, станеться з усіми ворогами Італії й фашизму.

ЗНОВУ ІРЛЯНДСЬКІ РЕВОЛЮЦІОНЕРИ.

ЛОНДОН. — На славнім мості Гамерсмит на ріці Тамізі вибухли дві бомби і наробили багато шкоди. Ніхто не сумнівається в те, що це є діло ірляндських революціонерів, що хочуть змусити Англію забратись з цілої Ірляндії. Останній вибух є також відплатою на останні засуди ірляндських революціонерів.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Ситі і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ЗНОВУ ЗА УКРАЇНСЬКУ ЗЕМЛЮ

Боротьба, що від кількох днів розгорілася на границі окупованої мадярами Карпатської України й Словаччини, та початі тепер переговори між Словаччиною й Мадярщиною за нову мадярсько-словацьку границю закривають важні факти дійсности й представляють їх світові зовсім хибно. З донесень кореспондентів з обох боків виходить, що словацько-мадярський спір ведеться за те, чи на східній границі Словаччини живуть словаки, чи мадяри. Мадярська пропаґанда представляє справу так, гейби мадярщина хотіла відбити загарбаних словаками мадярів, а словацька пропаґанда представляє справу так, гейби словацькі ґвардії Глінки боронили краю, споконвіку заселеного словаками. На ділі й одна й друга пропаґанда однаково брехлива. Мадяри й словаки б'ються зо собою не за землю, заселену їх земляками, а за землю, заселену людьми, чужими словакам і мадярам, бо українцями.

Пропаґанда обох сторін закриває факт, що при творенні автономної Словаччини при повстанні Чехословаччини чехи прилучили до Словаччини західну частину української національної території за Карпатами. Політичну границю між Словаччиною й „Підкарпатською Русею" проведено від Ужгороду в північно-східнім напрямі, тоді як етноґрафічна границя тягнеться далеко в північно-західнім напрямі. В цей спосіб до Словаччини прилучено коло 3,440 квадратових кільометрів території, на котрій було тоді коло сто тисяч українців. Відійшли в цей спосіб до Словаччини словаками зовсім не заселені міста, як Михалівці, а навіть Пряшів, столиця греко-католицької епархії.

Ціль цеї політики Чечословаччини була очевидна. Ходило панам нової держави видимо за те, щоби таким несправедливим для українців проведенням політичної границі викликати національну боротьбу між українцями й словаками. Була це отже політика „ділити й панувати", що її здавна традиційно практикували якраз ті габсбурські монархи, проти котрих за таку політику супроти себе чехи не вагалися розбивати габсбурську монархію. Політика видала справді бажані чехами висліди: українці й словаки між собою сварилися, облекшуючи тим панування чехів над обома народами. Дала вона одначе й висліди, яких чехи не бажали, а які чехи могли би передбачити, якби вони були вчилися були історії з відкритими головами. Як колись політика поділу й панування, практикована Габсбурґами, довела до того, що поділені й опановані народи не цінили Австрії, так тепер поділені й опановані українці ні цінили Чехословаччини.

За коротких двацять літ існування Чехословаччини словаки привикли панувати над українцями Пряшівщини до того, що тепер не хочуть їх попустити, як до них підносять претенсії ще старші пани-окупанти тої землі, мадяри. Боротьба між малою Словаччиною й не великою Мадярщиною за українську територію це один з куріозів дивних перемін в Европі в наші часи.

Обєднання на тлі виборів

(Допис зі Львова).

Східна Галичина переводить вибори до **громадських рад.** За громадськими підуть вибори до **волосних рад,** а згодом до **повітових.** Громади, то це, що ми здавна звикли називати „селом". „Волость" — це так, як було в царській Росії, по кілька сіл (громад) разом. (В нас тепер у всьому заведений менши-більше лад давньої Росії). А повітові ради, то такі, як була за Австрії автономна управа в повіті з тим виїмком, що колись провідника (маршалка) вибирали самі радні, а тепер є ним з уряду державний повітовий староста.

Ці вибори мають для українського народу велику вагу. Перш усього вони будуть для світа свідоцтвом національного складу й національної сили української области. Під тим оглядом можна наперед рахувати, що українці у виборах цей момент **програють.** Далеко **не тому** програють, що може не малиб кого наділити обовязком радного й не тому, щоб не докладали якнайбільше зусиль для вияву своєї сили. Але тому, що **цілий виборчий апарат буде не в українських руках**, а відомо: кожна рука собі крива.

Та коли українці не мають виглядів виграти одного моменту, то це ще зовсім не сміє відбирати й не відбере значіння громадським і тим іншим виборам. В автономних радах зосереджується управа українських сіл, громадське бюджетування і податкування; там оборона громадського майна перед недоцільним, чи з нашого національного становища — просто шкідливим господарством; там зосередження піклування про громадський лад, про здоровля й суспільну опіку мешканців. Напрямок сьогоднішнього суспільного розвитку йде по тій лінії, щоб громадським самоуправам приділити щораз більше суспільних, господарських і політичних справ. Добра й національно свідома громадська рада може надати свому селові українського вигляду, чи оборонити його перед чужинною маскою, а це у свою чергу булоб запереченням формально збезображеного національного складу, доказом якости обличчя нашої території принайменше для тих, що прослідужувалиб особисто наші відносини.

В наших політичних умовинах автономні ради мають вплив навіть на склад центрального сойму у Варшаві, бо вони разом з господарсько-самоуправними чинниками та представниками професійних організацій вибирають делеґатів до т. зв. „окружних" зібрань, що мають право устійнювати листи кандидатів на соймових послів.

Вибори громадських радних переводиться на основі загального, рівного, тайного й безпосереднього голосування на прізвища тих кандидатів, що їх в означеному часі зголосило на письмі до виборчої комісії щонайменше 10 виборців. Виборцями є громадяни від 24 року життя, якщо вони вписані на виборчий список і непозбавлені судовим присудом громадянських прав. Виборчі списки можна переглянути і на випадок завважених помилок щодо особи самого виборця, чи другого, можна вимагати поправок. Кандидат на радного має мати: на громадського — 27 років а на волосного й повітового — 30 років. Але кандидат на повітового радного має ще крім того володіти польською мовою у слові й письмі. Чому? Чи так вимагає мовний закон? — Ні, мовний закон допускає українську мову у всіх урядах державних і самоуправних Галичини й Волині. Вибори безпосередньо переводить виборча комісія вибрана дотичною виборчою областю, а предсідника комісії визначує повітовий староста. Виборча комісія має проголосити речинці для перегляду виборчих списків і для самого голосування.

Ці законні постанови важні тому, щоб можна було змірковати, **як далеко відбігає практика від закону,** хоч карний кодекс загрожує карами до 5 років тюрми за нарушення правильности, ретельности й чистоти виборів.

Цього року пішло гасло від українських центральних політичних уґрупувань, щоб не йти з ніякими національностями **на ніякі компроміси,** тільки зголосити окрему спільну листу таких кандидатів, що мають довіря у місцевих прихильників всяких уґрупувань. дуже нечисленними виїмками переводять так дійсно вибори. Тільки в кільканадцяти місцевостях дали себе виборці задурити обіцянками більшого числа мандатів і пішли на спілку з іншими, але — програли. Бо, що з самостійними методами програють, то нікому не буде дивно, як узяти на увагу, які **дива.** діються при виборах.

Підставою правильних виборів та виборчого успіху є докладність виборчих списків та законно вибрана і справедлива виборча комісія. Хто тратить зпід ніг ці підстави, цей не може рахувати на виграну справу. А при цих виборах (як це вже тут зрештою у старому звичаї) у пребагатьох випадках не було мови хочби про який такий сором. **Поминали при складанні виборчих списків по кількадесять, кількасот, а навіть всіх українців,** а таксамо цілими сотками викреслювали українців втягнених списки. Зчеркували залюбки таких, що були наставлені на кандидатів. Були такі випадки, що зчеркували зі списків як управнених до голосування навіть таких, що тепер є радними, а навіть заступниками війта, отже мусіли вже давно бути управнеными до голосування й того права не стратили, коли не стратили мандату. Декуди комісії зовсім не вибирали, тільки урядують якісь особи, не знати, на основі якого права. Декуди вправді комісію вибрали, але урядують інші люди. Вправді виборці мають право провірювати в означених годинах виборчі списки, але як це зробити, коли оповістка про речинець перегляду не поданий, або напр. подається з дня на день щораз іншу годину. А зрештою, що помагав і перегляд списків, коли комісія не хотіла приняти реклямації невписаного виборця, бо реклямація писана по українськи, бо виборець був адміністраційно (не судово) караний (а за це в нас нема цітуки!), або він невписаний до реєстру мешканців громади (в якій народився й живе постійно), або не приніс метрикального витягу, чи ще там щось подібного. Від деяких вимагають доказу... некаральности (замісць йому доказати, що був карний). Уневажнювали листу кандидатів, вимагали поправок у дуже короткому часі, в якому це було неможливе; не приймали до списку осіб, що їх назвиська закінчені на „ський", а не на „скі". В селах Заколоть, Опака, Урож (Дрогобиччина) так поскреслювали з виборчих управнень **усіх українців,** що не було навіть кого поставити в кандидати. Українським кандидатам, що якнебудь залежні від чужих, погрожували прогнанням з праці, коли будуть кандидувати з української листи (як це було напр. у Східниці, в копальні нафти). А прийшли вже самі вибори, то були випадки, що не проголошували реченця. Деякі несамовиті речі діялися теж у комісіях.

Очевидно, що кожний дивувавсь би, якщоб у таких обставинах могли пересунутися українські радні. А все таки **нарід назагал твердо тримався** і в багатьох місцевостях вибрані українські радні якщо не з усіх кандидатів, то в кожному разі з багатьох. Підсумків ще нема. Нарід має свою думку про хід і вартість тих виборів, але радіє що станув до боротьби самостійно, що не потребував гнутися перед ніким та, що навіть не програв.

Та якби не глядіти на вартість самих виборів, то таки мусимо признати їм одну незвичайну силу: **вони сцементували розбиті українські гурти.** При свідомості значіння цього переломового часу, що його переживаемо, обєдналися перед виборами у Львові всі пять політичні угрупування. Та не досить того: на основі політичного зговорення на спільній нараді сьогодні в полудне (12-го березня) в салі „Народного Дому" створили „Обєднаний Український Виборчий Комітет" зложений з 40 осіб. Належать до нього представники української католицької церкви (Ексц. Еп. Іван Бучко), представники установ культурно - освітних, економічних, професійних і деякі народні діячі. Для самої керми виборами у Львові вибрали 10-особовий Діловий Комітет і 5-членний Технічний (виконний) Комітет. До тих обох Комітетів належить дехто з головного Комітету.

На основі державного перепису належалось би українцям у Львові 12 мандатів на міських радних (на всіх 72). Від завтра пічнеться вже жвава підготовча праця, бо вибори можуть бути проголошені вмисно так наглядно, щоб застати нас зовсім не приготованих.

Зложенням одноголосним рішенням цього Обєднаного Комітету, має для галицьких українців просто історичне значіння, бо ще від 1918-го року не було такого обєднання. Не в тому річ, чи деякі партії потрібні, чи мають вони сьогодні потребу і право існування; але річ у тому, що ми не такі, як республиканські еспанці, що самі між собою б'ються; що доцінюючи вагу цього моменту — ми виказуємо себе політично зрілими. Ми можемо осягнути мандати радних у Львові, або й ні; але **сам факт обєднання** має пророчисту мову й далекосягле значіння. Бо важко навіть подумати, щоб це обєднання могло після виборів розійтися; щоб воно не поширилося на цілий нарід, на інші справи.

З того становища повинні цей факт оцінювати й американські українці. Памятаймо, що навіть здача одної застави перед ворогом може мати необчислимі наслідки. В тактиці боротьби — **найгірше безділля;** далеко більшу вартість має навіть невдачна рухливість.

Львів, дня 12. березня 1939.

Х.

ПОЛЬСЬКИЙ НАСТУП СКРІПЛЯЄТЬСЯ

Ціла Польща відчуває, що вона опинилася тепер у дуже скрутному положенні. Надходить час, коли їй прийдеться воювати. Чи так буде, не знаємо. Але це факт, що війна їй загрожує. Бож самі поляки кричать на всі застави, що вони готові до війни, чи там до оборони найменшого клаптика Польщі.

В таких часах небезпеки звичайно уряди держави намагаються приєднати для своєї політики населення. Якжеж це виглядає в Польщі? Зокрема, як це виглядає, коли брати під увагу понад 7 міліонів українців в Польщі?

Вистарчить тільки поглянути на ті численні інтерпеляції, що їх ставлять в польскім соймі українські посли, щоб зрозуміти, що в Польії продовжується протиукраїнське божевілля. Отже продовжується не протиукраїнська акція, але попросту — божевілля.

Берім наприклад оте недоручування українських книжок чи ґазет. Отже місцями, чи навіть роками люди на Волині, Холмщині чи на Поліссі передплачують українські ґазети і їх не дістають. Їх нищать відразу на пошті у Львові, чи в поїздах, чи деінде. Не можуть їх одержати навіть — посли польського сойму. І не помагають ніякі зажалення, чи реклямації. Бо на письмі нема ніякої заборони. Книжки леґальні, ґазети несконфіськовані. Та закони в Польщі не є для українців. І тому нищить польська влада навіть і українські книгарні, бо хоче відтяти українське населення цілковито від впливу країнської книжки і країнської ґазети. Посли в польскім соймі наводять на це повно фактів, доказуючи злочини польської влади, але це нічого не помагає.

Або погляньмо, що діється з українськими політичними вязнями. Залишаємо на біці те, що нині стає політичним вязнями. Залишаємо на боці ється робити якусь народню роботу. Скорше чи пізніше він буде арештований. Не хочемо писати про знущання над політичними вязнями, бо це річи відомі. Ні навіть не згадуємо за нужденні харчі. Але згадаємо за ту довгу боротьбу, яка ведеться за те, щоб країнські політичні вязні могли листуватись з ріднею — по українськи. Яка це є польська безличність і яке це є польське простацтво, видно найкраще по відповіді польського високого урядовця — члена комісії, що цю справу розсліджував, який заявив, що якби позволити українським політичним вязням листуватись по українськи, то подібне треба би також зробити і для — китайців!

Посольські інтервенції повні донесень на польську „пацифікацію". Вона постійно продовжується далі. Наші села, як видно з інтерпеляцій, є завалені відділами польської армії, піхотою, кавалерією і артилерією. Оті відділи знущаються над селянством в немилосерний спосіб. Наприклад у громаді **Крушельниця,** волость Підгородці, стрийського повіту, побито селян військовим відділом дня 16. лютого б. р. Побив їх відділ польської артилерії на підставі фальшивих донесень, що селяни побили двох польських шляхтичів. Так побив відділ державної жандармерії 17 селян зі села **Чолгиня,** яворівського повіту, дня 28. лютого. Многі селяни повтікали тоді в ліси і досі там переховуються.

Очевидно, що це тільки подаемо малу і дрібну згадку з того, що в останнім часі було представлене українськими послами перед варшавським соймом. Того роду вісти є тепер нормальними. Їх приносить кожний день. Ось так закріплює Польща в населенні любов і привязання до себе! У тім часі, коли те населення матиме нагоду рішати про її долю. Побачимо, що з того вийде.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина перша.

(41)

Кудеярові прийшла гадка удавати, що майже нічого не розуміє по татарськи. „Мене", гадав собі, „не будуть стерегти, бо подумають, що не посмію утекти, не знаючи мови; а хоч би і втік, то зараз зловлять, задля того, що зараз пізнають бігця-невільника чужосторонного".

Мурза відчислив купцеві пригорщу золотої монети. Кудеяра відіпнями, закули осібно і віддали з рук у руки нового господаря.

Мурза того самого дня виїхав з Кафи в свої посілости власними кіньми в великій арбі, в котрій було вигідно тром лежати. Крім невільника-візника у нього був ще невільник Перз і наш Кудеяр, котрий сидів поруч візника в кайданах.

Коли арбі прийшлось зїздити з гори, Кудеяр зліз, подзвонюючи своїми кайданами; господар скоро припіднявся, бо йому майнула гадка: „чи не думає невільник утікати?" — але Кудеяр схопив за колесо арбу і крикнув до візника „гайда", а сам здержував тяжку арбу одною рукою, під гору.

Господар витріщив очи з зачудовання. „Розумію — сказав він сам до себе — задля чого купець продав його так дорого". Але зараз і погадав собі: „А що коли він при такій силі розірве кайдани та втече? Чи не закувати його сильніше, приїхавши до дому? Але тоді що? Він схудне утратить силу... до чого він тоді здасться? Ні, ліпше я з ним буду добре обходитися; він полюбить мене, а я йому обіцяю свободу за його вірну службу. Так буде ліпше".

Мурза став обясняти Кудеярові з перестанками, доповняючи свою мову знаками задля ліпшого порозуміння, що він за кілька літ дасть йому волю за його вірність, а коли невільник загадає утікати, тоді йому буде смерть; для ліпшого вираження останньої грозьби мурза з суворим поглядом потягнув пальцем по шиї.

Кудеяр поклонився до землі та пояснив знаками, що розуміє, але удавав, що не знає сказати ні одного слова правильно по татарськи.

— А як приїдемо до дому, я тебе розкую — сказав господар.

На ніч приїхав мурза в посілости свого приятеля, такого самого мурзи, і першим його ділом було похвалитися купном. Кудеярові веліли підняти великий камінь і кинути в даль, а відтак розломити підкову на двоє. Господар був ним одушевлений.

— Він нічого не розуміє, — сказав господар Кудеяра — при нім всьо можна говорити.

Кудеяр догадався, що мурзи мають свої якісь тайни, котрих боялися виявляти при людях, розуміючих татарську мову. Кудеяр стягнув коні, вони пішли скорше.

— Який парубок! — сказав господар Кудеяра — я його зроблю візником і сам хан не буде мати такого візника.

Відтак мурзи стали говорити про свої справи. Кудеяр прислухувався їх розмові та порозумів, що вони змавляються на хана. — „Еге! — подумав Кудеяр — ось куди воно!" та старався надати собі вигляд, що цілком не уважає на їх розмову, а тимчасом не пропустив ні словечка.

Переїхавши з десять верств, стрінули подорожні арбу, що їхала напроти них. З неї висунувся третій мурза; вони їхали до цього мурзи в гості, а цей не могучи діждатися, виїхав до властителя цеї посілости, звідки вони виїхали. Мурзи пристанули, вискочили з арб, зачались витати: „Акмамбет! Алай Кази! Алтин Ягази!" зашварґотіли мурзи, сміялись, жартували, цілувалися; кожний тягнув до себе, а вкінці рішились нікуди не їхати, лише пристанути під лісом недалеко села, де можна було купити барана і добре погоститися. У татар був звичай: виїхати в поле, розбити шатро і там погуляти яку хвилину. Часто мурзи-приятелі умавлялися між собою, зїздилися на місце і забавлялися в шатрах.

Наші мурзи приказали випрягти коней і розбити три шатра. Одні слуги пішли на село купити барана, другі забралися нарубати дров, а Кудеяр знаками і уривковими словами просив дозволити йому уставити шатра. Мимо кайданів на руках він живо добув з арби звинене полотно, палики і скоро уставив три шатра, два менші, а один більший. Мурзи хвалили його і сміялися з його дивної татарської мови.

(Далі буде).

Дефініція.

— Подружжя є — як республика.

— Чому?

— Бо жінка є міністром скарбу, теща — міністром війни, діти — міністрами інших ресортів...

— А муж?

— Муж є громадянином, який платить податки...

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Квартальні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 241., відбудуться в неділю, 2. квітня, в 1. годині пополудні, в церковній галі, Вест Скул ст. Проситься всіх членів прибути на означений час, бо є важні справи до полагодження. Проситься довгуючих членів, щоби сплатили свій довг. Хто має кандидата, нехай приведе на збори, а секретар радо впише до У. Н. Союзу. — Йосиф Ґалонька, секр.

•З ДНЯ•

ЧОМУ ЦЕ ТАКЕ ДИВНЕ?

Дехто дивується, що ми писали в однім місці про німців як про тих, що „помогли українській справі", а тепер пишемо про них як про тих, що „пошкодили"? Не бачимо в тім нічого дивного.

Як довго Рібентроп обстоював справу Карпатської України і противився прилученню її до Мадярщини, так довго на нашу думку „німці помагали українській справі". Колиж німці дали мадярам вільну руку в справі Карпатської України, то тим вони посередно пошкодили українській справі, а якщо вони комусь обіцювали поміч у цій справі й обіцянки не додержали, то це ще гірше. І так треба писати. А колиб вони самі були напали на Карпатську Україну і знищили її державність так, як зробили мадяри, то тоді вони заслужилиб на таке саме гостре натаврування, на яке заслужили мадяри.

Здається, що кожному це зрозуміле і ясне. Спитаєте, чому цього „дехто" не годен зрозуміти. Здається тому, що той „дехто" глядить на політичні справи не з боку інтересів українського народу, тільки крізь окуляри когось іншого. Коли той „інший" звелить їм ненавидіти німців, ген. Франка, чи кого іншого, то, не дивлячись на те, чи це корисне українській справі чи ні, він буде їх ненавидіти. Вслід за тим він не бачитиме большевицьких впливів в Еспанії, а також лаятиме німців навіть тоді, коли нема потреби цього робити.

ДІЛЯТЬСЯ З ІНШИМИ ГЕРОЇСТВОМ СІЧОВИКІВ.

Знайшлися у нас ще й такі, що разом з большевиками зі злобою накидаються на нас, коли ми підносимо геройство карпатських січовиків. Здається, що кожний справжній український патріот повинен з цього радіти. Бо це геройство доказало моральну вартість нашого народу; а зокрема вартість української націоналістичної ідеї, якою була пронята Карпатська Січ, а яку дехто залюбки називав „фашистівською".

Це геройство видно не подобалось декому з наших „патріотів" і вони злідливо критикують тих, що його підносять. А навіть, щоб ослабити те геройство, вони діляться ним з чехами, та говорять, що „чеські вояки також боролись поруч з українськими січовиками проти мадярів". Говорять вони це, хоч знають добре, як стояли справи. Бо американська журналістка Ен МекКормик, що була тоді в Хусті і все бачила, доносила до американських часописів, що українці мусіли наперед звести завзяту боротьбу з чеським військом, а щойно тоді з мадярами. В тій боротьбі з чехами згинуло 60 січовиків. Далі МекКормик дослівно писала: „Нині українці і лише українці є тими, що ставлять опір і тими, що їх пожерають".

Пощож тоді ділитись лицарською славою січовиків з тими, які їх розбивали? Якийсь американський кореспондент ще може робити таку помилку з незнання відносин, але як це виглядає, коли таке пише український часопис?

ДИВНИЙ ПРОТЕСТ.

Або чи не є дивним, коли є у нас такі, що висилають протест на адресу секретаря стейту Кордел Гола, а в нім на першім місці таврують німців за захоплення Чехо-Словаччини, а щойно в додатку протестують проти мадярів, які захопили Карпатську Україну.

Здусім на хвилю наш український сентимент і думаймо виключно загально людськими етичними категоріями: Чи справді чеський і словацький нарід зазнали гірших кривд від німецького народу, ніж маленька Карпатська Україна від мадярів? Проти німецьких кривд ні один чеський вояк не виступив у збройній обороні. А маленька Карпатська Україна кинулась на розпучливу боротьбу. Чому? Бо вона знала, що мадярська неволя це те саме, що смерть. А чехи всетаки бачили, що не все тратять; тому вони не пустились на таку безвиглядну боротьбу.

Супроти цього є більше гуманно ставити кривду українського народу на першім місці, а опісля кривду Чехо-Словаччини. Бенеш і Масарик за нас не згадують ні словом. Чомуж ми маємо за них побиватись аж так ревно?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ЙОНГСТАВН, О.

Свято Шевченка.

В неділю, 12. березня ц. р. 10 організацій при укр. прав. громаді відсвяткували 125-літню річницю уродин Шевченка. Свято відкрив В. Середніцький гарним вступним словом, а хор „Бандурист" Заповітом" — Стеценка. Гарно виглядав хор ввесь в укр. строях, уставлений по обох боках образу Шевченка, що висів на стіні в вишивках, вінках та в електричних світлах. Хор співав пісні: Чорна хмара, Думи мої, Сонце заходить, Дівчина Уляна, На вулиці невесело, й ін. Вдало вийшла деклямація п. Макс. Оленича. поеми Шевченка: Якби ви знали паничі", та „Буває в неволі". Виступав квартет мужеський з піснями „Я українського матір маю", і „Чом так скрито". Вязку пісень відспівав хор дівочий і хор Сестрицтва з жіночого відділу ОДВУ. Прикрасою концерту був хор школи з 80 діточок, що як мак цвів довкруги образу Шевченка, і як дзвіночки дзвеніли пісні Шевченка. Діти співали „Реве та стогне" в українській і американській мові. „Ой три шляхи", „Учітеся", „Де Дніпро наш", і „На вулиці сурма грає". Гарно відбали деклямації: Юлія Темник і Михась Сидор. З хорів найкраще вивязався хор мужеський. Він відспівав „Гамалію" з поеми відданою влучно п. В. Сильчаком і з сольом Богдана Кіхтана. Несподіванкою для присутніх була поема „Тополя", яку відспівала з чуттям панна Оля Мусійчук.

Другим сольо-співом звеличала концерт пані Мирослава Мусійчук виконуючи „А я своєго чоловіка" і в додаток „У перетику ходила". Всі виступи численна публика винагороджувала оплесками.

Святочну промову виголосив о. Степан Мусійчук, підчеркуючи, що всі осягнення, які український нарід здобув собі, як: Українська Держава 1918—19, Карпатська Україна, і всі боротьби та змагання до майбутньої великої Української Держави, це посередні заслуги Шевченка, бо він лишив нам заповіт, боротися, за Україну. Вся програма і хори були у руках о. С. Мусійчука. Він візвав до збірки і на його заклик відгукнулися громадяни і зложили по $1: М. Сиктор (з Клівленду), С. Сиктор, А. Гулич; по 50 ц.: І. Іванчук, М. Іванчак, Г. Цабаняк, М. Кіхтан (мол.), В. Конишак, А. Коринович, П. Сагліца, М. Кіхтан, С. Роган, П. Романовський, О. Єдинак, о. С. М.; по 25 ц.: А. Кравець, Т. Сенедяк, Р. Юрчик, І. Волощак, П. Гула, Н. Федина, Н. Павелко (мол.), Л. Кіхтан, В. Сенчишак, Т. Нановський, Л. Сенчишак, В. Темник, І. Забоцький, Ю. Васильо, А. Прокопчак, А. Косач, М. Лінинська, М. Конишак, М. Стахура, А. Юрчик, С. Тадля, М. Лопушанський, А. Ліщак, І. Кіхтан, Д. Сорока, А. Сенчишак, Т. Войтик, Н. Пашович, С. Гевко, М. Волощак; Т. Цабаняк 75 ц.

Разом зібрано $17.50. По обтягненні розходів, чистий прихід в сумі $10 переслано на визвольну акцію через Обєднання. Треба згадати, що саля була битком заповнена, помимо того, що того дня пополудні таке свято святковано і в другім місті.

На закінчення предсідник громади В. Конишак сказав гарне слово, а хор закінчив українським і американським гимном.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIAN GROUPS MARK NATIVE POET'S 125th ANNIVERSARY

Several thousand Clevelanders of Ukrainian descent celebrated the 125th anniversary of the birth of Taras Shevchenko, poet, yesterday with two programs, sponsored by the United Ukrainian Societies and the Ukrainian Progressive Organization.

In the afternoon nearly 1,500 persons jammed the Ukrainian National Home, 2255 W. 14th Stret, where the united societies presented a benefit program for the cultural garden in Rockefeller Park.

Rev. Michael Zaparyniuk, pastor of St. Vladimir's Ukrainian Orthodox Church, 2280 W. 11th Street, was the principal speaker, recalling the history of the "liberator of the Ukrainian people from Russian slavery."

"What 'Uncle Tom's Cabin' did for the American Negro, Shevchenko's poems did for the serfs of Russia," he said. "They aroused the Russian people, and the persecution suffered by the poet at the hands of the aristocracy awakened their sympaty. Two days after his death in 1861, the Czar granted freedom to all serfs."

Omer E. Malisky, presiednt of the organization, said that proseeds would be used to complete the garden early this summer.

The choirs of SS. Peter and Paul Ukrainian Catholic Church, the children's choir from St. Vladimir's Church and Donna Grescoe, 10-year-old violinist who is in the sixth grade at the Academy of Our Lady in Chicago, were on the musical program.

John Billy, president of the Ukrainian Youth League, spoke in English on the life of Shevchenko and recited some of his better liked works.

Cleveland Plain Dealer, March 27, 1939.)

САВТ БРУКЛИН, Н. Й.

СТАРАННЯМ ВСІХ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ І ТОВАРИСТВ САВТ БРУКЛИНА

—: відбудеться :—

В НЕДІЛЮ, 2. КВІТНЯ 1939.

в год. 6:30 ввечір

ПЕРШИЙ КОНЦЕРТ

в честь

ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Хор під упр. **В. Савицького.**
Сопран: **Марія Гребенецька.**
Промова: **Е. Ляховича.**
Вступ 25 центів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ВУНСАКЕТ, Р. АЙ. Квартальні збори Тов. Мир, від. 368., відбудуться в неділю, 2. квітня, в гали на Блекстон ул., в 1. год. Проситься всіх членів прийти на означений час. — Уряд.

Володимир Бльондиненко, (Ню Йорк).

ВРАЖІННЯ З ПОДОРОЖІ ПО ЕВРОПІ

(8)

Дика масакра в Бережанах.

Булоб помилкою думати, що польська брутальна політика у відношенні до українців примінювалася тільки в містах, цебто у відношенні до провідних українських інституцій та українських провідних кол. Ні, українське село, чи мале провінціональне містечко, є такою самою твердинею, що Львів, чи Стрий і ін.

Тому, варварство поляків не перебирає в способах.

Це був мрачний, сірий ранок, неділя 6-го листопаду, коли я вибрався фірою з села до Бережан. Бережани — це місто, де колись ходив до школи, тому мене тягнуло туди, щоб пригадати собі давні дні, віднайти може своїх колишніх товаришів та взагалі, подивитися, як змінилося це місто, де вперше мені доводилося пізнавати ширше життя та черпати науку.

Отож, ідучи ранком, я був повідомлений, що нині, якраз в Бережанах відбуваєтиметься велика українська маніфестація. Про це зрештою, ніхто не писав, ніхто не оголошував. Тільки мої співтоваришці подорожі недвозначно споглядали на себе, буцім то звірювали собі це, що я догадувався: демонстрація була здавна підготовлена!

Доїжджаючи до Бережан, можна було завважити чимраз більше число возів та більших і менших гуртів людей, переважно молоді, які мовчки, в певному подентервованні спішили в напрямі Бережан. Вже під самими Бережанами, ми побачили здержані великі маси народу, як також непроглядну масу возів. Ми їхали від Козови, отже головною артерією, тому то тут нагромадилося велике число возів, коней та людей.

Не можучи ні кроку зробити вперед, ми вкінці злізли з воза та пішки почали продиратися наперед. Тут нам вже сказали, **що поліція не пускає нікого до міста,** й що не можливо не тільки проїхати, але пішком продертися.

Проте, ми не спинялися. Мені ходило конечно дістатися до середини Бережан. А ми вже були біля млина, цебто на передмістях.

Лиш нас двох з цілої компанії, пустилося на ризиковний шлях. По моїх побутах у Львові, я знав, що поліція жорстоко поводиться з маніфестантами.

Вона не буде дивитися, що я американець. На це не буде часу. Проте, як я вже сказав, я набрав переконання, що бачити овертий спротив польській поліції вартувало ризикувати.

Коли ми добилися на чоло здержуваного ряду возів, то побачили, що це дуже тяжко пройти поліційний кордон. Поліція здержувала гурти, які йшли організованим порядком. Навіть одиниць не пропускала, часто запитуючи, куди й чого йдуть.

Тому, нам вдалося не скоро пройти поліційний кордон. Здовж дороги патролювали поліціянти та численні „стшельці", узброєні в кріси.

Бережани привітали мене, як можна було сподіватися, змінним своїм видом. Місто змінене часом, прибрало цілком інший характер, коли на всіх вулицях була поліція та численні маси народу. Вся ця маса прямувала на ринок, де міститься гарна й велика українська церква. Навколо ринку, під склепами й старим ратушем були розташовані непроглядні маси „стшельцуф" та поліції, які ніби нарочно чекали, щоб починати якусь авантюру з українцями.

Серце мені билося немало. Не тільки тому, що ось по десятьох майже літах я знову опинився на бережанському ринку, де мав стільки спільних переживань і споминів, але також тому, що кожньої хвилі можна було сподіватися великих демонстрацій та, як реагувала на них, скорострільного вогню!

А людей все більше й більше прибуває. До церкви дістатися — неможливо. Майже до половини ринку вхід завалений многотисячною масою. Молодь неспокійна, вагітна хвилею. Чується, що „щось" має спасти несподіваного, щось страшного, грізного... Проте, коли в церкві несеться молитва, коли раз-по-разу добігає до нас голос молитви чи дзвінків зза престола, то тут і там чути веселі перешептування.

Про що вона говорить? Чим журиться вона в цій хвилині, які думки залягли на її молодій душі? Чи знає вона, що ось кожньої хвилі вона може обернутися в жертву польського садизму?

Видно, що вона знає це. Проте, ви не побачите на її обличчю страху. Тільки певний нервовий настрій. Свідомість, що ці люди прийшли з набожним бажанням засвідчити свою національну єдність.

Ось, церква починає рухатися. Хвилі пестрих голов починають випливати з широких церковних дверей. Рівночасно видно також, що й поліція починає рухатися чимраз більше її прибуває.

Я стою яких двадцять метрів від входових дверей церкви. Не спускаю очей то з поліції, то з маси. Нараз чую виразні крики під церковними дверми. Люди зачинають бігати, перегруповуватися. Це все робиться в дуже скорому темпі. Цілий ринок стає рухливим людським морем.

„Ми вам дами Україен, же вас креф залеє".

Тут і там серед маси чути виразнів оклики! Що чую я: **„Слава премієрові Волошинові"... „Слава Україні", „Проч з ляцькими зайдами", „Хай живе Карпатська Україна", „Проч з дикунами-мадярами".**

Це не оклики, це блискавиці, що проходять з шаленою скорістю по многотисячній товпі. Ви стоїте в морі, яке починає хвилюватися. Все дужче й дужче. Воно клекотить, тимбільше, що зеніт наступити має дуже скоро. Автоматично ви стаєте членом цього моря. Колихаєтеся та не чуєте, коли з ваших уст вилітають грімкі оклики. Це не такі, які ми викликували часто на відчинення та замкнення відділових зборів. Вони також звучать, однак їх інакше вимовляється. Ви чуєте, що за цей оклик вас може постигнути зараз щось найстрашнішого, але це не має перешкоди для вашого підйому.

(Далі буде)

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

зібрані панею Ольгою Ключанович, Словен, Па.

Генрі Гуд $2; по $1: Раберт Борнсайд, Етел Борнсайд, Піт Тимано, Джан Вусил, Алберт Рід, Василь Мельник, Гейзил Грабська, о. М. Кучер, Василь Пиж, Степан Петрина; по 50 ц.: Олексій Чорномаз, Степан Шпілур, Едвард Елин, Олена Шхота, Ольга Ключанович, Олександер Ключанович. Разом $15.00
Давніше пані Ключанович зібрала 46.00

Разом $61.00

Дальші жертви просимо слати на адресу:

P. O. Box 1014 Church Street Annex, New York, N. Y.

Чеки й грошеві перекази треба виписувати на імя:

Nicholas Muraszko,

WILKES-BARRE, PA., І ОКОЛИЦЯ!

ПОВІДОМЛЯЄТЬСЯ УРЯДНИКІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ,

—: що :—

ЗБОРИ ОКРУЖНОГО КОМІТЕТУ

:—::—: відбудуться :—::—:

В СУБОТУ, 1. КВІТНЯ (APRIL 1, 1939)

в годині 7. ввечір.

В ГАЛІ УКР. КООПЕРАТИВИ, 833 N. WASHINGTON ST., W.-BARRE, PA.

Іван Зварич, секр.

НЮАРК, Н. ДЖ.

УПРАВА УКРАЇНСЬКОГО БУДІВЛЯНОГО-ПОЗИЧКОВОГО ТОВАРИСТВА ЗАВІДОМЛЯЄ ВСІХ УДІЛОВЦІВ, що

ЗАГАЛЬНІ ЗБОРИ

:—::—: відбудуться :—::—:

В СУБОТУ, 1. КВІТНЯ (APRIL 1, 1939)

В ГОД. 8:15 ВЕЧОРОМ, ПІД Ч. 37 MORTON ST., NEWARK, N. J.

ПРОГРАМА НАРАД: **Часть перша:** Відчитання й приняття нового статуту, в якому означується нові реформи нашої організації, кращі умовини для тих, що позичають гроші, як також кращу запоруку для інвестуючих.

Часть друга: а) Звіт уряду за час свого урядування, т. є. від січня ц. р., і дискусія. б) Звіт реальностей (домів), яких шеровці в першій мірі можуть набути по зниженій ціні.

Просимо шеровців прибути точно на означений час! Маємо до полагодження богато справ для добра нашої організації.

ЗА УРЯД: **В. КУЧКУДА,** предс.; **П. ЦАП,** секр.

ПЛАСТУНИ НА СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

І пластунська організація буде мати свій ексгібит на Світовій Виставі в Ню Йорку. На образку церемонія посвячення пластунського шатра й стовпа. В церемонії взяли участь: від краєвої ради пластунської організації її віцепрезидент, полковник Рузвелт, а від Виставової Корпорації її президент Гвейлен.

ШІКАҐОВСЬКА ХРОНІКА

Подає Степан Куропась.

Свято Крут відбулося у нас старанням О.Д.В.У. в неділю, дня 5. березня в салі православної громади на Ірі вул. В програмі взяли участь хор Молодих Націоналістів і п. Максим Костемок. Святочний реферат виголосив п. Осип Кукла молодий український націоналіст. Слово на концерті виголосив рівнож і д-р Олександер Грановський, який порівнає бій під Крутами з боєм спартанців під Термопілями. Герої, що лягли під Крутами не вмерли на дармо, про що свідчить це що на їх честь уряджуються концерти не лише на рідних землях, але і за далеким океаном, пояснив шановний професор мінесотського університету.

Контрольна Комісія У. Н. Союзу відбула своє річне засідання в нашому місті в днях 6-11 березня в Ла-Сел готелю. Предсідник комісії п. Дмитро Капітула промовляв у нас на закінчення на радіо. Шановний піонір української еміграції в Америці і один з найстарших піонірів У. Н. Союзу витиснув певно своєю промовою сльози в багатьох наших старих еміґрантів. Наші люди повідомляли мене, що тверда лемківсько-українська мова якою промовляв п. Капітула, зворушила їх до глибини душі.

Ювилейний Концерт У. Н. Союзу відбувся у нас в неділю дня 12 березня в авдиторіюм школи Шолена. По панахиді за упокій душі померших членів У. Н. Союзу, яку відправили отці Василіяни в католицькій церкві, а о. К. Кирстюк в православній. Яких 1,800 людей заповнили простору салю концерту. Програма концерту була дібрана і вибаглива. Жадна українська громада в Америці ніколи не може дочекатися того, щоб на концерті промовляло так багато визначних українських бесідників-урядників У. Н. Союзу. Було вже в „Свободі" про те хто брав участь в концертовій програмі, а додатково треба ще ствердити, що концерт випав достойно і У. Н. Союз приєднав собі в нашому місті багато нових прихильників, що улегчить працю секретарям відділів і організаторови п. Д. Білецькому в приєднуванні нових членів.

Організаційні Збори У. Н. Союзу відбулися у нас з нагоди Річного Засідання у вівторок дня 14. березня в церковній салі на Оклей. Промовляли члени Екзекутиви У. Н. Союзу, п. Микола Мурашко про силу яку мають в Шікаґо союзові члени і про те, як ту силу можна в Шікаґо ще більше розбудувати; п. Г. Герман про молодь і спортову акцію; пані Марія Малевич про ролю жіноцтва в У. Н. Союзі та про українське жіноцтво в Пітсбурґу; головний рекордовий секретар п. Дмитро Галичин представив стан відділів У. Н. Союзу в Шікаґо і околиці. З його слів виходить, що найбільше членів до У. Н. Союзу приєднали жіночі відділи число 125 і 33 та молодечі відділи число 22, 393, 398 і 415. Замітне число членів придбали рівнож відділи 379, 252 і 259. Головний фінансовий секретар-касієр п. Роман Слободян, який перший раз був в Шікаґо, представив фінансову силу У. Н. Союзу, яку збудували нашії іміґранти з нічого. Минулого року виплатив У. Н. Союз 48 тисяч долярів дивіденди, цього року сподіємося вислати 17 тисяч чеків на суму около 55 тисяч долярів, заявив головний фінансовий секретар.

Бескетбол Турнамент дружин У. Н. Союзу відбувся у нас в днях 11 і 12 березня в Авґустайн Гол на 50-тій вулиці і Лефлин. Прибули союзові дружини з Віндзор в Канаді, Акрон і Россфорд Огайо. З місцевих дружин взяли участь дружини Молодих Українських Націоналістів, ч. 1 і 9 всі члени У. Н. Союзу.

Незвичайно цікаво було приглядатися змаганням за чемпіонат, до якого станули дружина Россфорд Огайо і М. У. Н. ч. 1. Гра була джентельменська, але завзята. За увесь час гри не можна було передвидіти, хто вийде побідником, бо офіційний дзвінок сповіщав виґру одної то другої дружини. По довгій грі перемогла місцева дружина Молодих Українських Націоналістів з вислідом 42 до 38. Дружина Россфорд одержала друге місце, а Акрон перше. Трофиії для всіх дружин вручив головний предсідник У. Н. Созу п. Микола Мурашко. На змаганнях явилися всі члени екзекутиви, головні контрольори і радні, а також редактор „Свободи" д-р Л. Мишуга. Змаганням приглядалося яких 500 гостей.

Річне Засідання Головного Уряду У. Н. Союзу відбулося у нас в днях 13—18 березня в Ла-Сел Готелю. Всі члени Головного Уряду явилися на час, крім покійного І. Ваверчака, якого зараз з початку засідання ушановано повстанням з місць. На його місце вибрано як нового радного п. І. Пігуляка зі Сиракюз, Н. Й. Подаю деякі новини із засідання, які можуть бути інтересними, доки появиться офіційний протокол. В минулому році приступило до У. Н. Союзу 38% нових членів більше як в 1937 р., які обезпечили себе на суму 2 міліонів долярів. Майно У. Н. Союзу є інвестоване 32% у бондах, а 27% у морґеджах (з того пів міліона долярів в державних т. з. Еф-Еюч-Ей позичках).

Секретарі відділів У. Н. Союзу одержали $19,348.53 нагороди, а за організування нових членів виплачено $12,363 долярів. Почта взяла $4,000, лікарі за нових членів $3,666, спортова акція $2,973, а стипендії для української молоді в Америці $1,150.

Звіти головних радних були цього року дуже цікаві, бо не ограничалися лише до місця перебування, але й подавали ширший округ діяння. Образово можна було представити собі як поступає праця У. Н. Союзу у таких великих осередках як Ню Йорк, Філядельфія, Бостон, Клівленд, Дітройт, Шікаґо. Зі звітів можна було довідатися й про менші наші осередки біля великих міст або в твердо-вугільному басейні з околиць Мекаду, Вилкс-Бері чи Скрентону. У всіх урядників був ентузіязм з приводу успішної праці. Пригноблювали усіх урядників тільки трівожні вісти з Карпатської України.

На Визвольну Боротьбу, зложили урядники У. Н. Союзу $120 в доказ цього, що в теперішню хвилю, де ллється кров на Карпаській Україні, визвольна українська справа потребує якнайбільше фінансової допомоги.

Свято в честь Ольги Басараб святкувала наша громада в неділю, 19. березня в салі православної громади на Ірі вул. Свято попередила промова пані Степанії Галичин, голови У. Ч. Хреста, на радіо, в суботу вечером. Плакали слухачі, плакав і я, слухаючи промови нашої шановної ще молодої а вже заслуженої діячки. Хоч нехоч сльози тиснулися до очей, як пані С. Галичин зворушливим, але дзвінким голосом представила радіовим слухачам ту кріваву боротьбу, яку ведуть молоді націоналісти Карпатської України, якраз тепер в карпатських глибоких снігах. Лекше стало, як бесідниця розвіяла тугу і закінчила з вірою в повну нашу перемогу в Хусті, Львові, Чернівцях і Києві.

Виголосила вона і головний реферат на самому святі. В програмі взяли участь хор Молодих Націоналістів, п. Максим Костемок й інші. Програмою проводив уряд місцевого відділу У.Ч.Х. ОДВУ „Дочки України".

Чехословацька кольонія Шікаґа заметушилася останніми часами. Досі жили у нас чехи і словаки спокійно. Є їх у нашому місті 200,000 мають плив в місцевій і повітовій адміністрації. А в передмістях Шікаґа, як Сисеро, Бервин, Стікни, Ворт, Ок Парк, становлять половину, або й більше населення. Приїхав до Шікаґа і бувший президент Чехословаччини Бенеш та викладає у шікаґовському університеті. Зі забором Чехословаччини, словаки остовпіли і досі устами свого лідера д-ра Ґлетка заявляють, що не знають проти кого протестувати і чекають на варшавського амбасадора д-ра Юрая Славіка, який має приїхати до Шікаґа і розказати словакам що властиво сталося зі Словаччиною.

Чехи протестують, а до помочи мобілізують всіх словян, що досі були зорганізовані в т. зв. Словацькій Лізі.

На зборах цеї Ліґи, що відбулися в пятницю, дня 24. березня, хотіли чехи з поляками переформувати р е з о л ю ц і ю проти загарбання Чехословаччини — не згадуючи розуміється ні словечком про мадярську окупацію Карпатської України. Українські делегати устами п. Романа Смука заявили, що зогляду на фарисейську поведінку чехів в Карпатській Україні і польський та російський терор на українських землях, українці не думають разом з ними протестувати, а вести будуть свою акцію окремо, бо словянська ідея істнує лише на папері, інакше словяни давно вже повинні були взяти в оборону українську націю. Українців сильно поперли хорвати, а слабше словаки. Чехи посмирніли, не знали що сталося з „тихими українцями", поляки лютували. Збори розбилися, жадної резолюції не переведено.

Степанія Галичин голова У. Ч. Х. ОДВУ відвідала наше місто в справах організаційних і перебула тут один тиждень. Істнує в нас два відділи Українського Червоного Хреста ОДВУ „Дочки України" і ім. Ольги Басараб в Генсон Парку. Перший відділ дуже активний і голос його рішає в жіночих справах нашої округи. Генсонпаркський відділ розбився на двоє і ладу нема ні в однім ні в другім, бо звісно, що одинцем та ще в малій громаді небагато можна вдіяти. Старалася пані Галичин погодити обидва відділи і якби не 400 долярів, які колись були спільним майном одного відділу булиб її щирі зусилля увінчалися успіхом. А так дала вона добрий початок, а жінки матимуть час роздумувати над непотрібною гризнею, аж доки не подадуть собі рук до згоди. Голова УЧХ ОДВУ промовляла на святі в память Ольги Басараб і протестаційному вічу проти мадярської окупації Карпатської України та дала ряд відчитів, два на Норт Сайд, і по одному на Савт-Сайді, Борнсад, Пулман і Генсон Парк. Заложила два нові відділи Українського Червоного Хреста на Борнсайд і Пулман. В Пулман досі не було організаційного націоналістичного руху і жінки почали перші.

Українське жіноцтво Шікаґа дуже втішилося прибуттям голови У.Ч.Х. та приймало її чим хата багата.

На дві зміни.

— Дайте сотика, ласкава пані, бідному каліці без правої ноги. . .

— Як то, без правої, коли вчора ви мали праву, а були без лівої ноги?

— Бо, прошу пані, не можу давше ходити на одній і тій самій нозі, як добу, бо це мучить. Отже одного дня я є бе зправої ноги, другого дня без лівої. . .

ЩАСЛИВА? ЧОМУ?

Відома фільмова зірка Джовн Крофорд приїхала з Голівуду до Ню Йорку дуже щаслива. Чи тому, що розвелася з чоловіком, чи тому, що, не дивлячися на розвід, з ним, мала з ним їсти обід? Її бувший чоловік це відомий актор Френчот Товн.

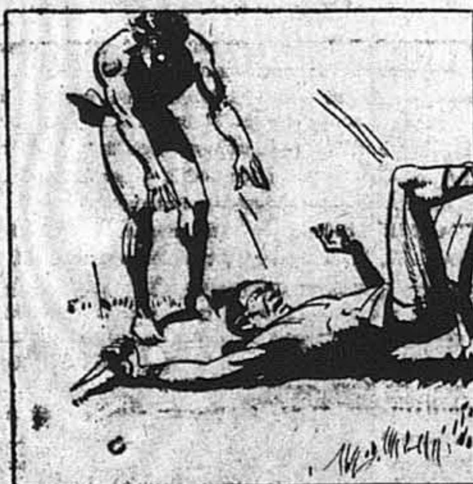
В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

В суді.

— А почім ви пізнали, що свідок був пяний?

— Та, як, прошу світлого суду, ставав коло кожної ліхтарні, тряс нею, а потім схилявся та шукав за грушками.

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (70)

Коли атарець пустився до Тарзана з ножем, Тарзан станув мов укопаний, не зраджуючи найменшим рухом, куди він думає відступитись. Щойно коли атарець вже був біля нього й замахнувся ножем, Тарзан відскочив на бік і в тій самій хвилі схопив його за руку з ножем. Опісля миттю обернувся й через голову кинув об землю атарцем.

Ціла арена задріжала, а атарець видав з себе глухий стогін. Тепер Тарзан чекав, що далі робитиме атарець. Коли він зомлів, то Тарзан уважав би боротьбу закінченою. Колиб хотів боротись, то Тарзан був готов і на це. Але сталось щось цілком несподіване. Атарець піднявся, але так був переляканий, що замісць кидатись до Тарзана сам собі запоров у живіт ножа.

„Ти втратив, королю!" заговорив Тетан до Герата. „Так, я програв заклад", згодився сміючись король, якому ця боротьба подобалась. „Тарзан є вільний", розпорядив він своїм адютантам, а опісля звелів привести Огабіто і старого Ґреґорого на арену. „Котрий із вас хоче боротись тепер з львом?" запитав він. „Я", відповів Тарзан.

„О ні, не ти", вирвалась королева, яка тішилась, що Тарзан вийшов переможцем з першої боротьби. Герат подивився на свою жінку і гнівом заплило його серце: „А, то тобі подобався той чужинець?", завважив він злобно. Це вистарчило, щоб його лють повернулась проти Тарзана. Він дав приказ: „Тарзан хай бореться з львом і то не з одним, тільки з двома".